

รายงานสรุปผลการเข้าร่วมประชุมเปิดตัวรายงานการพัฒนาคนมนุษย์ ๒๐๑๙
ของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP)
วันศุกร์ที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๒
ณ ศูนย์ประชุมสหประชาชาติ ถนนราชดำเนินนอก กรุงเทพฯ

๑. ความเป็นมา

รายงานการพัฒนาคนมนุษย์ (Human Development Report) เป็นรายงานที่นำเสนอข้อมูลการพัฒนาคนมนุษย์ในระดับโลก ซึ่งโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme - UNDP) ได้จัดทำเป็นประจำทุกปี เพื่อนำเสนอผลการศึกษาข้อมูลและจัดอันดับการพัฒนาคนมนุษย์ของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกในมิติต่าง ๆ รายงานการพัฒนาคนมนุษย์ ๒๐๑๙ นี้จัดทำขึ้นในประเด็น “มากกว่าเรื่องรายได้ มากกว่าเพียงค่าเฉลี่ย มากกว่าแค่วันนี้ : ความเหลื่อมล้ำในการพัฒนาคนมนุษย์ในศตวรรษที่ ๒๑” (Beyond Income, Beyond Averages, Beyond Today: Inequalities in human development in the 21st Century) โดยใช้กรอบวิธีคิดแบบใหม่ที่มุ่งมองไปไกลมากกว่าเรื่องจำนวนรายได้ ตัวเลขค่าเฉลี่ยต่าง ๆ และการมองที่มากกว่าแค่วันนี้ ซึ่งรายงานนี้แนะนำว่า ความเหลื่อมล้ำในการพัฒนาคนมนุษย์ (Inequalities in human development) คือ อุปสรรคสำคัญต่อการบรรลุเป้าหมายวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals 2030)

๒. วัตถุประสงค์และกลุ่มเป้าหมาย

การจัดงานครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่รายงานการพัฒนาคนมนุษย์ ๒๐๑๙ ของ UNDP ต่อภาคส่วนต่าง ๆ โดยมีผู้เข้าร่วมงานจากทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม ผู้แทนสถานเอกอัครราชทูตที่มีถิ่นพำนัก ณ กรุงเทพมหานคร และสื่อมวลชน รวมประมาณ ๘๐ คน

๓. สรุปสาระสำคัญ

๓.๑ นาย Renaud Meyer ผู้แทนโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย ได้กล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมงาน ความเป็นมา และข้อค้นพบในส่วนของประเทศไทยในรายงานการพัฒนาคนมนุษย์ ๒๐๑๙ ของ UNDP ซึ่งมีสาระสำคัญโดยสรุป ดังนี้

(๑) เมื่อ ๓๐ ปีก่อน รายงานการพัฒนาคนมนุษย์ของ UNDP มุ่งให้ความสำคัญในประเด็นการพัฒนาของชุมชนต่าง ๆ ทั่วโลก โดยมีมาตรฐานและวิธีการวัดความก้าวหน้าด้วยวิธีต่าง ๆ โดยให้ความสนใจในเรื่องของจำนวนของรายได้เป็นสำคัญ และมองดัชนีการพัฒนาคนมนุษย์ว่ารวมเป็นส่วนหนึ่งของประเด็นผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (Gross National Product - GNP) ได้แก่ คาดการณ์อายุขัยเฉลี่ยตั้งแต่แรกเกิด คาดการณ์จำนวนปีที่เข้าเรียน และค่าเฉลี่ยจำนวนปีที่เข้าโรงเรียน เพื่อดูความก้าวหน้าในการพัฒนาคนมนุษย์ของประเทศนั้น ๆ ที่ส่งผลในเชิงบวกต่อ GNP ของประเทศ

(๒) ปัจจุบันปัญหาต่าง ๆ มีความซับซ้อนและมีความท้าทายเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากการเกิดปรากฏการณ์การเคลื่อนไหวทางสังคมในส่วนต่าง ๆ ของโลก และมีประเด็นปัญหาสำคัญจำนวนมากที่ต้องได้รับการแก้ไข ทำให้ในรายงานการพัฒนาคนมนุษย์ ๒๐๑๙ ของ UNDP ได้ศึกษาและพบว่าความเหลื่อมล้ำในการพัฒนาคนมนุษย์ (Inequalities in human development) คือ ปัญหาที่สำคัญ โดยในการมองปัญหาดังกล่าวนี้นี้ ต้องมองให้เหนือไปกว่าเรื่องความเหลื่อมล้ำของจำนวนรายได้ มากกว่าค่าเฉลี่ยของตัวเลขต่าง ๆ ซึ่ง

ไม่ได้สะท้อนข้อเท็จจริงทั้งหมด และต้องมองมากไปกว่าวันนี้ กล่าวคือ ต้องมองไปถึงอนาคตที่อาจจะมีปัจจัยทำให้สถานการณ์ต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไป

(ก) UNDP ได้จัดทำรายงานในด้านการพัฒนาในมิติอื่น ๆ ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับชาติด้วย ตัวอย่างที่สำคัญ อาทิ ในรายงานการพัฒนาระดับชาติของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้มุ่งเน้นการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙ และการศึกษาว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าวสามารถนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนามนุษย์ได้หรือไม่ อย่างไร ซึ่งเรื่องนี้ได้รับการชื่นชมไปทั่วโลก โดยเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๙ นาย Kofi Annan เลขาธิการสหประชาชาติได้ทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์ (Human Development Life Achievement Award) แต่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙ เนื่องในวโรกาสที่ทรงฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี นอกจากนี้ ในช่วงต้นปี พ.ศ. ๒๕๖๓ UNDP จะเปิดตัวรายงานการพัฒนามนุษย์ของประเทศไทย ซึ่ง UNDP ได้ดำเนินงานร่วมกับกระทรวงการต่างประเทศและสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

(ข) ในส่วนของกรอบแนวคิดใหม่ที่ UNDP ใช้ในการศึกษารายงานการพัฒนามนุษย์ ๒๐๑๙ ของ UNDP ฉบับนี้ได้แก่

(๔.๑) “มากกว่าเรื่องรายได้” คือ การประเมินความเหลื่อมล้ำที่ครอบคลุมจะต้องพิจารณาถึงรายได้และความมั่งคั่ง แต่จะต้องเข้าใจความแตกต่างของมิติในด้านอื่น ๆ ของการพัฒนามนุษย์ และกระบวนการที่เกี่ยวข้องด้วย

(๔.๒) “มากกว่าเพียงค่าเฉลี่ย” คือ การวิเคราะห์ถึงความเหลื่อมล้ำในการพัฒนามนุษย์จะต้องพิจารณามากไปกว่ามาตรการโดยรวมของความเหลื่อมล้ำ ซึ่งมุ่งเพียงมิติเดียว

(๔.๓) “มากกว่าแค่วันนี้” หมายถึง ความเหลื่อมล้ำในการพัฒนามนุษย์จะกำหนดรูปแบบและโอกาสของคนที่มีชีวิตอยู่ในอนาคตในศตวรรษที่ ๒๒ ดังนั้น การพิจารณาถึงมิติของความเหลื่อมล้ำจึงต้องศึกษาและประเมินข้อมูลไปจนถึงศตวรรษถัดไปเป็นอย่างน้อย

(๕) มีความเหลื่อมล้ำรูปแบบใหม่ ๆ ที่ท้าทายต่อการพัฒนามนุษย์เกิดขึ้น อาทิ ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ซึ่งคนไทยมีส่วนของคนที่มีโทรศัพท์มือถือสูงมากเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก หรือผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งคนไทยยังขาดความตระหนักในเรื่องนี้ อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยมีการพัฒนาที่ดีในหลายด้าน อาทิ การเข้าถึงบริการด้านสุขภาพที่มีคุณภาพในทุกกระดับ การศึกษาที่มีคุณภาพสูงในทุกกระดับ และการเข้าถึงเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ

๓.๒ นายจตุติ ไกรฤกษ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กล่าวแสดงความชื่นชมและยินดีต่อความสำเร็จในการจัดทำรายงานการพัฒนามนุษย์ ๒๐๑๙ ของ UNDP โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

(๑) รายงานฉบับนี้มุ่งศึกษาในประเด็นความเหลื่อมล้ำในการพัฒนามนุษย์ ซึ่งเป็นเหมือนคอขวดที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ๒๐๓๐

(๒) ประเทศไทยถูกจัดอันดับให้อยู่ในกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนาที่สูง คือ อยู่ลำดับที่ ๗๗ และจัดเป็นประเทศอันดับที่ ๒ ของโลกที่มีอัตราการพัฒนามนุษย์ที่ก้าวหน้าที่สุด โดยเลื่อนขึ้นมา ๑๒ อันดับภายใน ๖ ปี (๒๐๑๓ - ๒๐๑๘) อย่างไรก็ตาม แม้ว่ารายงานฉบับนี้จะชี้ให้เห็นถึงความก้าวหน้าในด้านการพัฒนามนุษย์ของไทยที่ชัดเจนในหลายด้าน แต่ประเทศไทยยังต้องมีการกิจกรรมในการดำเนินการอีกหลายด้านในอนาคตท่ามกลางความท้าทายของโลกปัจจุบันที่มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

(๓) ที่ผ่านมามาประเทศไทยได้มีการดำเนินการที่ก้าวหน้าในหลายด้านที่เกี่ยวกับการพัฒนา มนุษย์ตลอดช่วงชีวิต โดยผ่านนโยบายและโครงการที่สำคัญ อาทิ โครงการเงินอุดหนุนเลี้ยงดูเด็กเล็ก โครงการ ดูแลสุขภาพถ้วนหน้า โครงการประชารัฐสวัสดิการ โครงการกองทุนการออมแห่งชาติ เป็นต้น

(๔) รายงานนี้ได้จุดประกายการดำเนินการต่อไปในอนาคตของประเทศไทยในหลายด้าน เพื่อให้แน่ใจว่าจะไม่มีใครถูกทิ้งไว้ข้างหลัง โดยนายจตุติ ไกรฤกษ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้มีข้อเสนอแนะ ๓ ข้อ ได้แก่

(๔.๑) การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำต้องเริ่มจากการมีกฎหมายที่มีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมความมีธรรมาภิบาล ความโปร่งใส และตรวจสอบได้

(๔.๒) จะต้องให้คุณค่ากับมนุษย์ทุกคนอย่างแท้จริง โดยเฉพาะกลุ่มคนที่เปราะบาง ที่จะต้องได้รับการใส่ใจ โดยจะต้องมีการเก็บสถิติที่ทั่วถึงและครอบคลุม รวมทั้งต้องมีการจำแนกกลุ่มข้อมูลที่ ชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้ทราบความต้องการของคนกลุ่มนี้และนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่ตรงจุด

(๔.๓) ต้องสร้างบรรยากาศของสังคมแห่งการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม เพื่อให้มี รากฐานทางสังคมที่เข้มแข็ง ซึ่งที่ผ่านมารัฐบาลได้ให้อำนาจกับชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการตัวเองในบาง ประเด็นและในบางระดับ เช่น โดยผ่านโครงการกองทุนหมู่บ้านและกองทุนพัฒนาสตรีทั่วประเทศ

(๕) เพื่อให้บรรลุตามคำมั่นที่มีต่อวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ๒๐๓๐ ทั่วโลกควรต้องร่วมกันลด ความเหลื่อมล้ำและความยากจน โดยประเทศไทยพร้อมที่จะร่วมมือกับทุกประเทศและหน่วยงานของ สหประชาชาติเพื่อให้มีความเจริญก้าวหน้าไปด้วยกันอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน

๓.๓ สารสำคัญโดยสรุปของรายงานการพัฒนามนุษย์ 2019 ของ UNDP^๑

(๑) ข้อเท็จจริงและตัวเลขที่สำคัญของประเทศไทย

ดัชนีการพัฒนามนุษย์ คือ การวัดผลเพื่อประเมินความก้าวหน้าในระยะยาวในมิติพื้นฐาน ๓ ด้านของการพัฒนามนุษย์โดยสรุป ได้แก่

(๑.๑) การมีชีวิตที่ยืนยาวและการมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง ซึ่งวัดโดยอายุขัยของ ผู้คน

(๑.๒) การเข้าถึงความรู้ ซึ่งวัดจาก ๒ ตัวชี้วัด คือ (ก) ระยะเวลาเฉลี่ยในการเรียน ของประชากรวัยผู้ใหญ่ ซึ่งหมายถึงค่าเฉลี่ยของจำนวนปีที่มีการเข้าเรียนหรือมีการเรียนรู้ในระบบของ ประชาชนที่มีอายุ ๒๕ ปี หรือที่มากกว่านั้น และ (ข) จำนวนปีที่ทั้งหมดที่เรียนในชั้นเรียนของเด็กที่มีอายุในช่วง ที่คาดหมายว่าจะได้รับการศึกษาในระบบของโรงเรียน

(๑.๓) มาตรฐานความเป็นอยู่ที่เหมาะสม ซึ่งวัดจากรายได้ต่อหัวของประชากร

(๒) ค่าดัชนีและอันดับการพัฒนามนุษย์ของไทย

(๒.๑) ค่าดัชนีการพัฒนามนุษย์ของไทยสำหรับปี พ.ศ. ๒๕๖๑ อยู่ที่ ๐.๗๖๕ ซึ่งทำ ให้ประเทศไทยอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีความก้าวหน้าในการพัฒนามนุษย์ในระดับสูง โดยอยู่ลำดับที่ ๗๗ จาก ทั้งหมด ๑๘๙ ประเทศ

(๒.๒) ตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๔๖ - ๒๕๖๑ ค่าดัชนีการพัฒนามนุษย์ของไทยเพิ่มขึ้นจาก ๐.๕๗๔ มาอยู่ที่ ๐.๗๖๕ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ ๓๓

^๑ สามารถศึกษารายงานฉบับสมบูรณ์ได้ที่ <http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr2019.pdf>

(๒.๓) ค่าดัชนีการพัฒนามนุษย์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๓ - ๒๕๖๑ อายุขัยเฉลี่ยของประชากรไทยในประเทศ เพิ่มขึ้น ๖.๗ ปี ระยะเวลาเฉลี่ยในการเรียนในชั้นเรียนของประชากรวัยผู้ใหญ่เพิ่มขึ้น ๓.๒ ปี จำนวนปีที่คาดว่าจะได้เข้าเรียนของเด็กในวัยเรียนเพิ่มขึ้น ๖.๒ ปี และรายได้ต่อหัวของประชากรเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๔๕.๘

(๓) ความก้าวหน้าของประเทศไทย (เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ)

(๓.๑) ดัชนีการพัฒนามนุษย์ของไทยอยู่ที่ ๐.๗๖๕ สูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์ระดับสูง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๐.๗๕๐ และสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศในกลุ่มภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงและแปซิฟิก (East Asia and the Pacific) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๐.๗๔

(๓.๒) ในกลุ่มภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงและแปซิฟิก ประเทศที่มีความก้าวหน้าของการพัฒนามนุษย์ที่ใกล้เคียงกับไทยและมีจำนวนประชากรที่ใกล้เคียงกัน คือ ฟิลิปปินส์และเวียดนาม ซึ่งมีลำดับการพัฒนามนุษย์อยู่ที่ลำดับที่ ๑๐๖ และ ๑๑๘ ตามลำดับ (ไทยลำดับที่ ๗๗)

(๔) ดัชนีการพัฒนามนุษย์ที่คำนึงถึงความเหลื่อมล้ำ (Inequality-adjusted Human Development Index - IHDI)

ดัชนีการพัฒนามนุษย์ที่คำนึงถึงความเหลื่อมล้ำ คือ ดัชนีการพัฒนามนุษย์ที่คำนึงถึงผลกระทบจากความเหลื่อมล้ำ โดยการนำความเหลื่อมล้ำในมิติการพัฒนาทั้ง ๓ ด้านของดัชนีการพัฒนามนุษย์มาคำนวณด้วย โดยการหักลบค่าเฉลี่ยของแต่ละมิติลงตามระดับความเหลื่อมล้ำ มีผลดังนี้

(๔.๑) การสูญเสียค่าคะแนนในการพัฒนามนุษย์อันเนื่องมาจากความเหลื่อมล้ำคำนวณจากค่าที่ต่างกันของดัชนีการพัฒนามนุษย์ โดยหากระดับความเหลื่อมล้ำในประเทศสูงขึ้น การสูญเสียคะแนนในการพัฒนามนุษย์ก็จะสูงขึ้นเช่นกัน

(๔.๒) สำหรับดัชนีการพัฒนามนุษย์ที่คำนึงถึงความเหลื่อมล้ำของประเทศไทยอยู่ที่ ๐.๖๓๕ และมีการสูญเสียคะแนนอยู่ที่ร้อยละ ๑๖.๙

(๔.๓) การสูญเสียคะแนนโดยเฉลี่ยอันเกิดจากความเหลื่อมล้ำของกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนามนุษย์ระดับสูงอยู่ที่ร้อยละ ๑๗.๙ ขณะที่ความสูญเสียคะแนนโดยเฉลี่ยสำหรับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงและแปซิฟิกอยู่ที่ร้อยละ ๑๖.๖

(๕) ดัชนีการพัฒนามนุษย์ที่คำนึงถึงเพศ (Gender Development Index - GDI)

ดัชนีการพัฒนามนุษย์ที่คำนึงถึงเพศ (GDI) คือ ดัชนีการพัฒนามนุษย์ที่จำแนกชายและหญิง หรือค่าสัดส่วนของดัชนีการพัฒนามนุษย์ของผู้หญิงและดัชนีการพัฒนามนุษย์ของผู้ชายที่แยกจากกัน ดัชนีการพัฒนามนุษย์ที่คำนึงถึงเพศ (GDI) จะให้ภาพความไม่เท่าเทียมทางเพศในการบรรลุความสำเร็จในมิติการพัฒนามนุษย์ทั้ง ๓ ด้าน คือ ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา และด้านรายได้ต่อหัวประชากร โดยค่าดัชนีการพัฒนามนุษย์ของผู้หญิงของไทยนั้นอยู่ที่ ๐.๗๖๓ ซึ่งต่ำกว่าเล็กน้อย เมื่อเทียบกับดัชนีการพัฒนาของผู้ชาย ซึ่งอยู่ที่ ๐.๗๖๖ ทำให้สัดส่วนการเปรียบเทียบค่าดัชนีการพัฒนามนุษย์ที่คำนึงถึงเพศอยู่ที่ ๐.๙๙๕

(๖) ดัชนีความเหลื่อมล้ำทางเพศ (Gender Inequality Index - GII)

ดัชนีความเหลื่อมล้ำทางเพศ (Gender Inequality Index - GII) คือ ดัชนีวัดความเหลื่อมล้ำทางเพศ ซึ่งสะท้อนจากมิติการพัฒนาทั้ง ๓ ด้าน ได้แก่

(๖.๑) ด้านอนามัยเจริญพันธุ์ ซึ่งวัดได้จากอัตราการเสียชีวิตของมารดาและอัตราการคลอดบุตรของแม่วัยรุ่น

(๖.๒) ด้านการเพิ่มขีดความสามารถ ซึ่งวัดได้จากจำนวนที่นั่งในรัฐสภาของผู้หญิงและการสำเร็จการศึกษาในระดับชั้นมัธยมและระดับที่สูงขึ้นของแต่ละเพศ

(๖.๓) ด้านกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งวัดได้จากอัตราการมีส่วนร่วมในตลาดแรงงานของผู้หญิงและผู้ชาย

(๖.๔) ดัชนีวัดความเหลื่อมล้ำทางเพศสามารถอธิบายให้เห็นความเสียหายในการพัฒนาของมนุษย์ อันเนื่องมาจากความเหลื่อมล้ำทางเพศ

(๖.๕) ในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ประเทศไทยมีค่าดัชนีความเหลื่อมล้ำทางเพศ (GII) อยู่ที่ ๐.๓๗๗ ซึ่งอยู่ในระดับที่ ๘๔ จาก ๑๖๒ ประเทศ โดยมีคะแนนการคำนวณในแต่ละด้าน ดังนี้

- สัดส่วนของผู้หญิงที่ได้รับเลือกให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ร้อยละ ๕.๓ ของสมาชิกรัฐสภาทั้งหมด

- ผู้หญิงที่ได้รับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาทั้งประเทศ ร้อยละ ๔๓.๑ ซึ่งน้อยกว่าสัดส่วนของผู้ชายที่อยู่ที่ย้อยละ ๔๘.๒

- มีผู้หญิงจำนวน ๒๐.๐ คน ที่เสียชีวิตการให้กำเนิดทารกทุก ๑๐๐,๐๐๐ คน ซึ่งการเสียชีวิตนั้นมีสาเหตุที่เชื่อมโยงกับการตั้งครรภ์

- อัตราการคลอดบุตรในวัยรุ่น คือ ๔๔.๙ คนต่อผู้หญิง ๑,๐๐๐ คน ที่มีอายุอยู่ในช่วง ๑๕ - ๑๙ ปี

- ในตลาดแรงงานมีผู้หญิงร้อยละ ๕๙.๕ ขณะที่ผู้ชายอยู่ในตลาดแรงงานสูงถึงร้อยละ ๗๖.๒ ของประชากรวัยทำงานทั้งหมด

๓.๔ ความเห็นและข้อเสนอแนะที่สำคัญจากผู้เข้าร่วมการประชุม

(๑) ความเห็นต่อปัญหาความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย

(๑.๑) ความเหลื่อมล้ำในการถือครองที่ดินที่มีลักษณะผูกขาดซึ่งคล้ายคลึงกันกับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อื่น ๆ อาทิ ลาว กัมพูชา และเวียดนาม ซึ่งนักวิชาการเห็นว่า เป็นเรื่องของการขาดเจตจำนงทางการเมืองที่จะแก้ไขปัญหานี้อย่างจริงจัง

(๑.๒) ความเหลื่อมล้ำทางเพศ โดยเฉพาะผู้หญิงที่ยังมีสัดส่วนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับผู้ชาย ไม่ว่าจะเป็นการเข้าสู่ตลาดแรงงาน หรือประเด็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งผู้หญิงมีส่วนร่วมทางการเมืองแค่ร้อยละ ๒ ซึ่งยังมีสัดส่วนน้อยมาก ถึงแม้ว่าผู้หญิงจะมีความรู้ที่ทันสมัยมากในปัจจุบันก็ตาม ซึ่งนักวิชาการให้ความเห็นว่ากรณีปัญหาที่ผู้หญิงมีสัดส่วนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย ส่วนหนึ่งเป็นปัจจัยมาจากการที่สังคมไทยมีวัฒนธรรมของเพศชายเป็นใหญ่ ซึ่งเป็นเรื่องของทัศนคติที่ยากต่อการแก้ไข ปัญหา อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันเรื่องนี้ นับว่ามีพัฒนาการที่ดีขึ้นเมื่อเทียบกับในอดีต และยังมีประเด็นความเหลื่อมล้ำของกลุ่มเปราะบาง กรณีการดูแลเด็กและคนชรา ซึ่งยังคงเป็นภาระของผู้หญิงเป็นหลักที่ต้องอยู่บ้านเพื่อดูแลเด็กและคนชรา

อย่างไรก็ตาม ในประเด็นนี้ มีผู้เข้าร่วมประชุมเสนอข้อมูลในส่วนของเด็กว่า ในความเป็นจริงความเหลื่อมล้ำมีมาตั้งแต่เกิด ซึ่งเด็กบางคนเกิดมาด้วยน้ำหนักแรกเกิดที่ต่ำกว่ามาตรฐาน อันเนื่องมาจากปัญหาโภชนาการต่ำของมารดา จากงานวิจัยของ UNICEF พบว่า อัตราการหยุดเรียนกลางคันเกิดขึ้นกับเด็กชายมากกว่าเด็กหญิง สาเหตุเนื่องจากต้องออกไปทำงานหารายได้ เช่น เด็กในแถบจังหวัด

ชายแดนภาคใต้ ซึ่งในกรณีนี้หมายความว่า ความเหลื่อมล้ำไม่ได้หมายถึงมิติที่ผู้หญิงด้อยกว่าผู้ชายเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มเด็กที่เป็นแรงงานข้ามชาติที่ยังขาดการดูแลเรื่องการศึกษา

(๑.๓) ความเหลื่อมล้ำในเรื่องสวัสดิการและการดำรงชีวิตที่ดี ซึ่งเป็นเรื่องของรายได้ที่เชื่อมโยงกับเรื่องการเมืองที่มีคุณภาพที่ดี รวมถึงความยากจน ประเทศไทยมีประชากรที่กำลังเข้าสู่ผู้สูงอายุจำนวนมาก ขณะเดียวกันกลับมีรายได้ลดลง ซึ่งรัฐบาลไทยต้องเตรียมการในเรื่องนี้อย่างจริงจัง

(๒) ความเห็นต่อแนวทางในการแก้ไขปัญหา

ผู้เข้าร่วมประชุมมีความเห็นโดยรวมว่า รายงานฉบับนี้ถือว่ามีความสมบูรณ์ อีกทั้งยังนำเสนอมิติใหม่ในการมองหรือศึกษาประเด็นการพัฒนามนุษย์ และเสนอทางแก้ที่ยั่งยืนโดยผ่านการจัดทำนโยบายของภาครัฐ อย่างไรก็ตาม ในมุมมองของประเทศไทย การแก้ปัญหาควรพิจารณาจัดลำดับประเด็นสำคัญ โดยเฉพาะในเรื่องการพัฒนาทางการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อสร้างบรรทัดฐานทางสังคมที่ดี การทำให้เกิดประชาธิปไตยที่แท้จริง การกระจายอำนาจที่มีประสิทธิภาพ การคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การบังคับใช้กฎหมาย การส่งเสริมการแข่งขันทางการค้าหรือกฎหมายต่อต้านการผูกขาด และการคำนึงถึงมิติทางเพศในการจัดทำนโยบายทั้งหมด เป็นต้น

สำนักสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

มกราคม ๒๕๖๓